

1582
Dert. 23. Dec.

Remverfaal van sijne Princelyke Excellencie.

WILHELM, by der gratie Gods, Prince van Orange, Grave van Nassau, van Catzenelleboge, van Vianden, van Dietz, van Bueren, van Leerdam, &c. Marquis van der Veer en van Vlissingen, Heere en Baron van Breda, van Diest, van Grimbergen, van Arlay, van Nozeroy, &c. Erf-Burgh-Grave van Antwerpen en van Besançon, Gouverneur en Capiteyn Generaal van Brabant, Holland, Zeeland, Vriesland en Utrecht. Doen kond eenen iegelijk: Alfoo de Ridderschap, Edelen en Steeden van Holland, representeerende de Staaten van den selven Lande, uit sekerere oorsaaken en omme reedenen hun daar toe beweegende, Ons seer ernstelijk hebben versogt en begeert, te willen aanneemen de hooge Overigheid en Regeeringe der voorz Landen, ten minsten voor eenigen tyd; verklaarende, Ons met gemeenen advise en rypen beraade daar toe, mitsgaders tot allen den onderwind en beledinge van de gemeene saaken der selver Landen verkooren en gestelt te hebben, soo syluiden deselve saaken gantschelijk Onsen wille en geliefte waaren onderwerpente, en als nog ons conferereende en geevende volkoomen magt en autoriteit daar toe eenigsmits noodig zynde, in dier forme en maniere hier na volgende; te weeten, dat Wy soo lange de voornoemde Landen sullen zyn in Oorlog of Wapenen, volkoomen autoriteit en magt gebruiken sullen als Souverain en Overhoofd te gebieden en verbleden alles wat tot conservatie en bescherminge der selver Landen dienlijk of schadelijk sal moogen weeten, en sulks op alle Krygsaaken en Oorlogsvolk te Water en te Lande te disponeeren na Onsen goetdunken, of met advis van den geenen die Ons gelieven sal t'allen tyden daar toe te gebruiken, in de voorz Krygsaaken stellende en gebruikende alfulke Oversten, Lieutenanten, Capiteynen, Officieren en Soldaaten, als Ons gelieven en goetdunken sal; onthoudende deselve, en alle Commissarissen tot beledinge der Krygsaaken met het gunt daar aan kleeft eenigsmits noodig zynde, op behoortijk Tractement en Befoldinge, met alfulke goede en generaale Krygsordeninge en discipline, als tot soulagement der Ingezeeten en ten minsten quetsen van den Lande in alder gelijkheid en eenpaarigheid sal konnen geschieden; dat ook sulks de geheele beschermnisse der voornoemde Landen sal staan tot onser dispositie en ordonnantie, daar toe Wy sullen moogen gebruiken alle de Knegten, Oorlogsscheepen en Bootsgezellen, tegenwoordig in dienst der voorz Landen weesende, en die vorder aldaar aangenomen en toegerust sullen mogen worden, tot alfulke diensten, aanslaagen en exploiten, en daar van in elken Quartiere, Steeden en Vlekken, soo veel moogen verdeelen, logeren, schikken en ordonneeren, als Wy tot wederstant der Vyanden en beschermnisse der selver Landen bevindende sullen noodig te zyn, en dat sonder advis of bewilliginge

ginge van de Staaten, Magiftraaten van de Steeden, of van iemand anders daar toe te verwagten, in dien voegen, dat alle Steeden ende Vlekken altyds het Krygsvolk, of het Guarnifoen hunluiden toegefonten, elks in fijn reguard en binnen elken Quartiere ter ordonnantie van fijne Excellencie en by provifie fullen ontfangen, voor en aleer fy luiden fullen doen eenige remonftrantie of verfoek ter contrarie tot haare ontlaftinge, fonder dat eenige Knegten in Steeden, Vlekken, Schanfen of eenige fterkten of Hui- fen leggende, in de Accynfen of Impoften meerder vrydom fullen moogen genieten dan de Ingezetenen van dien; dat voorts geen onderscheit fal moogen worden gemaakt in de Quartieren of Steeden van de Knegten, Bootsgezellen of Scheepen aldaar weefende, of by wie defelve betaalt ful- len worden, maar fullen alle Knegten, Oorlogfcheepen ende Bootsgefellen, mitfgaders alle de Penningen die uit de gemeene Middelen van de Unie van Holland en Zee- land fullen procedeeren van eenderhande natuure en con- ditie gehouden, en alle Steeden en Quartieren van dien voor een Lichaam gerekent worden na behooren; dat meede geene Knegten nogte Bootsgezellen in eenige van de voornoemde Quartieren of Steeden aangenoomen nogte gecaffeert, nogte eenige equipage van Scheepen of Schui- ten gedaan, nogte defelve opgeleid fullen moogen worden, dan t'Onfer ordonnantie en believen; dat Wy fullen doen na- koomen alle Onfe Beveelen en Ordonnantien, Wetten, Disci- plinen en Articulen des Krygshandels, met ftraffinge van de Overtreeders van dien, daar toe de Staaten en Steeden met haare Schutteryen en Gemeenten (des geboden zyn- de) de hand fullen houden; dat Wy met de Staaten voornoemt voorts tot den ontfang van de gemeene Pen- ningen van de voornoemde Unie moogen fteflen ofte con- tinueeren binnen elken Quartiere alulke Ontfangers als Ons goedduncken fal, en van weegens en op den naam van de Graaffelijkheid van Holland en Zeeland Regt en Justitie doen adminiftrereen by den Raad Provinciaal van den Hove Provinciaal van Holland, over alle de Plaat- fen en Ingezetenen van Holland, Zeeland ende Vries- land, onder den felven Hove refforteerende ende behoo- rende, in alle faaken tot kenniffe van den felven Hove fttaande; dat voorts in alle voorvallende gefchillen en ju- dicieele faaken het Hof en den Raad Provinciaal voor- noemt met haare Leedemaaten gerespecteert, gekent, en haarluider Mandaten en Beveelen geobedeert fullen wor- den, foo binnen deefen Quartiere van Holland als den Noorder Quartiere en Zeeland, fulks als van oudten her- koomen is gedaan, fonder dat eenige Steeden of Plaatfen hun daar tegens fullen moogen fteflen, nogte ook die pro- vifien en beveelen van den felven Hove moogen contra- venieeren, nog hun van de Jurisdictie van den felven Hove moogen onttrekken, of eenige nieuwigheid inbrengen, daar tegens de Staaten der voornoemden Lande by alle weegen en middelen elks in den haaren fullen ook voor- fien; behoudelijk nogtans, dat geene provifien van den fel- ven

van de Raade fallen worden verleent, nogte ook eenige pro-
 ceduuren geadmiteert tegens de Ordonnantien en Resolu-
 tien van de Staaten, nogte ook eenige kennisse genoomen
 aangaande de Inkomsten der gemeene Middelen van de Unie
 voornoemt, gedefineert tot onderhoud van den Oorlog,
 maar deselve saaken laten ter dispositie van de Gedeput-
 eerden van de Staaten binnen elken Quartiere gesteld, en
 mits dat den selven Raad hun sal hebben te voegen na be-
 schreeven Regten en equiteit, mitsgaders alle deugdelijke
 Privilegien en Coustumien, en in materie van appellatien en
 executien van haarluiden Sententien, na de Ordonnantien
 ende Resolutien van de Staaten; des sullen Wy den sel-
 ven Raad, alle Hoofd-Officieren ende andere Officie-
 ren van de Justitie, tot collatie van de Kamer van de Ree-
 keninge na ouder gewoonte niet staande, bequaame Perfoo-
 nen stellen en ordonneeren van weegen de Graaffelijkheid
 van Holland en Zeeland voornoemt; te weten soo wan-
 nee eenige van de tegenwoordige sal moogen overlyden,
 of den tyd van eenig Officie geexpireert zynde, ten waa-
 re Wy omme eenige reedenen booven deesen goed be-
 vonden eenige te veranderen of te vernieuwen, het welk
 Wy midsdien sullen moogen doen, in beide gevallen met
 advis van de Staaten voornoemt, dewelke Ons altyds sullen
 denomineeren drie bequaame Perfoonen, uit dewelke Wy
 tot de vaccerende Staaten ende Officien respectieve eene
 sullen verordineeren, mits dat in den voornoemden Raad
 van Holland, altyds sullen zyn twee uit Zeeland, als na
 ouder herkoomen of Privilegien van den selven Lande;
 ende sullen die van den Raade voornoemt by provisie
 moegen verleenen alle provisien in materie van gratien,
 als relief ende restitutie, sulks als by den grooten Raad
 van Mechelen plag te worden gedaan; item alle Bene-
 ficien van Regten, als Beneficien van Inventaris, van
 Cessien ende diergelijke; sullen ook by provisie ter eer-
 ster instantie kennisse hebben van alle questien Feudale,
 vallende binnen Holland, mits dat in sulke saaken by hun
 sullen zyn den Stadhouders ende Raaden van de Leenen,
 als van ouds geweest hebbende ende nog tegenwoordig
 zynde. Dat by Ons, als by de Overhand, sullen moo-
 gen worden verleent alle Gratien, als Remissien, Pardon-
 nen, Respyten, Quinquennellen, Legitimatien ende dier-
 gelijke van weegen de Graaffelijkheid als booven, na be-
 hoorlijk advis van de Officieren en Wethouders van de
 Plaatsen, of andren, als na ouder gewoonte; van gelijke
 alle Octroyen, Beneficien en Prarogativen of Privilegien;
 welverstaande, dat in het verleenen van eenige Octroyen
 of Privilegien aan eenige Communititeiten, Steeden of Vlek-
 ken, het selve gedaan sal worden met advis van de Staa-
 ten, omme alle questien te voorkoomen, houdende voor
 beveltigt ende geconfirmeert alle Privilegien, Octroyen,
 Beneficien ende Prarogativen tot nog toe op den naam
 van den Koning buyten ende binnen Holland verleent,
 uitgesondert by den Hertog van Alva geduurende sijn Gou-
 vernement, en sijne Successeurs in den selven Gouvernemen-

665

1581.
Den 23 Dec.

(1076)

666

te respective, feedert het begin van de Wapeninge in Holland en Zeeland, gegunt en geaccordeert mag zyn; dat Wy meede onder Onse Hand en Zeegel verleenen fullen de Sauvegarden en Paspoorten, als het selve tot nog toe is geobferveert en gedaan, sonder dat iemand in Holland of in Zeeland, wie hy zy, hem fulks sal onderstaan dan t'Onser expresse authorisatie; dat Wy creëren ende vernieuwen fullen ten gewoonlijken tyde de Magistraaten in de Steeden als na ouder herkommen, Handvesten en Privilegien van de Steeden; welverstaande, indien den nood of verfeektheid mogte vereiffchen eenige afftellinge ofte vernieuwinge van Officieren, Wethouderen of Magistraaten van de Steeden buiten den gewoonlijke tyd, fullen Wy het selve ook moogen doen met kennisse van saaken ende van het meerendeel der geener die de Vroedschap ende het Corpus der selver Steede zyn representeerende, alles sonder præjudicie der Steeden voorschreeve Handvesten eude Privilegien, die niet te min gehouden fullen worden ende blyven in haar geheel, mitsgaders ook dat Wy handhouden en beschermen fullen alle Regten, Privilegien, Geregtigheeden, Vrydommen en losselijke Costumen der Landen en Steeden van Holland en Zeeland in het gemeen en elk een in het bysonder, met voorstand, handhoudinge en protectie van de præëminentie en autoriteit van alle wettelijke Officieren, Magistraaten en Overigheid, sonder dat de Gouverneurs, Capiteinen of andere, tot vorderinge van de Krygsaaken in eenige Quartieren gesteld, hun fullen vervordereu nogte onderwinden eenige kennisse te neemen van Politicque of Judiciele saaken binnen of buiten de Steeden vallende, maar daar meede fullen laten bewerden den Officier, Magistraaten en Wethouderen aldaar, mitsgaders den Raad Provinciaal, fulks van ouden tyden altyds gebruikt en geobferveert is geweest; en aangaande de Religie, fullen Wy vorderen en handhouden de oeffeninge alleen van de Gereformeerde Evangelische Religie, sonder dat men op iemands Geloof of Conscientie sal inquireeren, of dat iemand ter cause van dien eenige moeyenisse of letsel aangedaan sal worden, doende vorder de oeffeninge der voorschreeve Religie aangaande, stellen alfulke goede ordre als na geleegentheid der saaken en conditien van de Steeden, ten meesten gerutheid en commoditeit van de Gemeente, sonder verminderinge van Godes eere bevonden sal worden te dienen en te behouren, ook met advis van de Staaten, is het nood; en fullen de Staaten in het gemeen ook de Officieren en Magistraaten, Schutteryen en Gemeenten in alle Steeden en Vlekken, Ons Eed doen, in Onse voorschreeve Regeeringe, Beveelen en Ordonnantien booven verhaalt, en tot onderhoudinge van dien, getrouw, onderdaanig en gehoorzaam te weesen, als ook by Ons of van onsent weegen reciproquelyk geswooren sal worden, in de voorschreeve Regeeringe der Landen van Holland en Zeeland, haare Regten, Privilegien, Vrydommen en losselijke Coustumen, in de forme en manieren als booven, by alle moogelijke weegen te be-

beschermen en te vorderen teegens alle haare Vyanden en Weederparthyen, mits dat Wy in de Quartieren daar Wy ons souden moogen onthouden, t'onfen hulpe en raad moogen neemen en gebruiken de Gedeputeerden van de Staaten ende Steeden, die binnen elken Quartiere op het beleid der gemeene saake sullen weesen geordonneert.

Soo is 't: Dat Wy, omme te voldoen het verfoek en begeeren der selver Staaten van Holland, en willende deselve daar in believen, mitsgaders in haare meeninge en het gunt sylvuiden verslaan tot welvaart der Landen dienlijk te zyn, de voorschreeve Overigheid en Regeeringe der Landen in forme en maniere booven vermeld, aangenoomen hebben en aanneemen by deesen, beloovende, en Ons mitsdien aan deselve Staaten en Landen verpligtende, de Poincten en Articulen voornoemt ter goeder trouwe te volkoomen en te agtervolgen, soo veel Ons aangaan mag, en alles op de beloften en verbande van gehoorzaamheid reciproce van de zyde van deselve Staaten by haare verzeegelde Brieven ten selven einde en saake ons daar teegens gedaan, en vorder (indien het nood zy) te doen bevestigen na behooren en inhoud der selver Brieven; ten oirconde deesen met onse Hand en Zeegel bevestigt

Gedaan in den Hage den vyfden July vyftien honderd een en tagtig.

Ende was onderteekent,

Guillaume de Nassau.

Daar benevens het Zeegel van sijne Excellencie opgedrukt zynde, en nog laager stond geschreeven, by beveele van sijnder Excellencie.

667

Onderteekent,

N. Bruninck.

Op den rugge stond geschreeven; op huden heeft myne getaadige Heere den Prince van Orange, Grave van Nassau, &c. gepresteert en gedaan aan die van de Ridderfchap, Edelen en Gedeputeerden van de Steeden van Holland, reprefenteerende de Staaten van den selven Lande, den Eed als Overhoofd en hoogste Overigheid van den boovengenoemden Lande en Graaffchappen van Holland, als by de voornoemde Staaten daar toe verkooren en gesfeld zynde, beloovende dienvolgens in Princelijke woorden te agtervolgen en te onderhouden de Poincten van de Regeeringe in het witte en over de ander zyde van deesen vermeld; zynde alle het selve alsoo geschied op het Stadhouders Salette, in het Hof van den Hage, den vier en twintigsten dag van July des jaars vyftien honderd een en tagtig, hebbende sijne Excellencie tot bevestinge van dien dit met eigen hand onderteekent.

Onderteekent,

Guillaume de Nassau.

Finis Anni 1581.